

BUITEN

9^E JAARGANG N^O. 6

ZATERDAG 6 FEBRUARI 1915.

LANGS DE LANGBROEKER WETERING. SCHAAPHERDER AAN DEN ODIJKERWEG.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI, DOOR A. A. N.	BLZ. 62
VADERTJE LANGBEEN, DOOR JEAN WEBSTER (6).	BLZ. 62 EN 72
LANGS DE LANGBROEKER WETERING, DOOR J. A. D. L., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 61, 64—67
NATUURGENOT IN DEN WINTER, DOOR L. F. HOOGSTEDEN.	BLZ. 65
BUITEN, (VERVOLG), DOOR JOH. W. BROEDELET	„ 66
PRAALSTOETEN, OMMEGANGEN EN BEEVAARTEN TE MECHE- LEN, DOOR MAURITS SABBE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 68—69
STRAATJE TE MONTFOORT, HET Z.G. „WATERPOORTJE”.	ILL. BLZ. 70
OM EN BIJ DEN OORLOG, (VII), DOOR MR. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK	„ 70
VRIJAGE IN FRIESLAND'S OOSTHOEK, DOOR H.	„ 71
GEVELTJE MET OPSCHRIFTEN TE MIERLO (N.-B.) ILLUSTR.	„ 71
EEN ONZER DUKBOOTEN, DE K 3. ILLUSTRATIE	„ 72
DE ST. JAN IN DEN BOSCH, (GEDICHT), DOOR J. PETRI	„ 72
KAHKI, DOOR G.	„ 72

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrenbeelden voor 5 uur sterretijd, d.i. omstreeks half acht middelbaren tijd. Men zie het Februarikaartje in de N.R.Ct. Zenith: Giraffe, Wagenman;
Noorden: Kleine Beer, Boötes, Cepheus, Draak, Hercules, Lier;
Noordoosten: Groote Beer, Jachthonden;
Oosten: Hoofdhaar van Berenice, Kreeft, groote en kleine Leeuw, Lynx, Sextant, Waterslang;
Zuidoosten: Schip Argo, kleine Hond, Tweelingen;
Zuiden: Duif, Eenhoorn, Vloed Eridanus, Haas, groote Hond, Orion, Oven, Stier;
Zuidwesten: Walvisch;
Westen: Andromeda, Driehoek, Pegasus, Perseus, Ram, Visschen;
Noordwesten: Cassiopeia, Hagedis, Vos, Zwaan.

De Melkweg loopt te half 8 van het Zuidoosten naar het Zuidwesten en staat in het sterrenbeeld Perseus maar tien graden van het Zenith af. Ondanks dien gunstigen stand trekt zijn licht weinig de aandacht.

Algol minima zijn waarneembaar: den 3^{en} Februari te 11 uur, den 6^{en} te 7 uur, den 23^{en} te middernacht en den 26^{en} te 9 uur. De ster *Mira Ceti* is nu tot groote helderheid gestegen en gemakkelijk met het ongewapende oog te zien, als ster der vierde grootte; *Mira (α) Cygni* is nog maar nauwelijks in een binocle zichtbaar.

De tijdsvereffening bereikt in Februari haar maximum en verandert weinig; de zon is de heele maand een kwartier bij de klok achter.

Geen geschiktere maand dan Februari voor de waarneming van het Zodiakaallicht, de matte lichtpluim, die in de lente na zonsopgang in het Westen, in den herfst vóór zonsopkomst in het Oosten te zien is. Daar de maan den 31^{en} Januari vol is, zal men er al in de eerste dagen van Februari met succes naar kunnen uitkijken, totdat na den 16^{en} of den 17^{en} het Eerste Kwartier weer gaat hinderen. Hoe gunstig de stand van de eklptika in dit jaargetijde 's avonds is, ziet men aan de planeet *Saturnus*, die te half acht hoog aan den hemel staat. Het is noodig, dat de eklptika een grooten hoek met den horizon maakt, wil de toch altijd vrij zwakke pluim van het Zodiakaallicht zich uit de laaghangende nevels kunnen opheffen, die vooral in ons land maar zelden ontbreken.

Ook de *Gegenschein* is deze maand vrij goed te zien. Men zoeke dit zwakke schijnsel omstreeks half Februari iets ten Westen van de ster *Regulus (α van den Leeuw)*.

Niet alleen voor het Zodiakaallicht, maar ook voor een planeet als *Mercurius*, die zich nooit ver van de zon verwijderd, is de gemakkelijke zichtbaarheid bepaald door den stand der eklptika op den horizon. Daar de Oostelijke Elongatie den 5^{en} Februari 18° bedraagt, en de planeet dan bijna 7 kwartier na de zon ondergaat, zal zij gemakkelijk te vinden zijn, waar-

schijnlijk het best door eerst de zooveel helderder planeet *Jupiter* te zoeken; *Mercurius* staat den 1^{en} Februari 1° West van *Jupiter*, en den 3^{en}, 4^{en} en 5^{en} resp. 2, 3 en 4 graden ten Noordoosten.

De planeten passeeren elkaar op een maansmiddellijn afstand. *Jupiter* verdwijnt dan echter al heel spoedig in de avond-schemering en ook *Mercurius* is niet langer dan een paar dagen onder betrekkelijk gunstige omstandigheden te zien.

Venus prijkt in vollen luister aan den morgenhemel; den 6^{en} Februari bereikt de planeet haar grootste Elongatie, ten bedrage van 47°. In den kijker vertoont zij dan een zuiver Laatste Kwartier van 25" middellijn. De helderheid neemt af, en daar zoowel de elongatie als ook de declinatie eveneens afnemen, komt de planeet langzamerhand veel ongunstiger voor de waarneming te staan.

Mars is niet of nauwelijks waarneembaar.

Saturnus is een groot deel van den nacht uitstekend te zien. Deze planeet staakt den 25^{en} Februari hare Westwaartsche beweging en hervat haar loop naar het Oosten. Zij nadert dus weer tot de sterren μ en η van de Tweelingen, waar wij haar ook in November jl. zagen staan. *Saturnus* gaat half Februari omstreeks 4 uur v.m. onder.

De Komeet 1913 F is de heele maand Februari nog wel te zien, in de sterrenbeelden Slangendrager en Schutter; in het einde der maand komt zij nog bijna twee en een half uur vóór de zon op. Haar tot nu toe Zuidoostwaarts gerichte baan kromt zich dan echter naar het Zuiden, en de komeet verdwijnt in Maart voor het Noorderhalfroond.

In den loop van den 13^{en} Februari bedekt de Nieuwe Maan de zon; er zal een ringvormige zonsverduistering zichtbaar zijn op een „centrale lijn”, die behalve over den Indischen Oceaan en de Stille Zuidzee, over Australië en Nieuw-Guinea loopt. Nederlandsch-Indië ziet een gedeeltelijke eklips. A. A. N.

VADERTJE LANGBEEN.

door JEAN WEBSTER.

(6) (Geautoriseerde vertaling uit het Engelsch).

9 Juni.

MIJN lieve, beste Vadertje Langbeen, Het is vandaag een heerlijke dag. Ik ben juist door mijn laatste examen gekomen en wel in de physiologie. En nu:

Nu ga ik drie maanden naar een boerderij!

Ik weet heelemaal niet wat een boerderij eigenlijk voor een ding is. Ik ben er in mijn heele leven nog nooit in geweest. Ik heb er zelfs nog nooit een gezien (behalve uit het spoorraampje) maar ik weet zeker, dat het daar heerlijk is en ik er heel vrij zal zijn.

Ik ben er nog altijd niet aan gewend, dat ik nu van het John Grier Home verlost ben. Wanneer ik daar maar even aan terugdenk, voel ik koude rillingen over mijn rug loopen en dan zou ik wel hard willen weghollen en telkens omkijken om te zien of Juffrouw Lippett nog niet vlak achter me is, om me met haar grijphanden mee terug te sleuren.

Ik hoef me dezen zomer gelukkig aan niemand te storen, niet waar?

Van jouw gezag heb ik niet de minste last, je bent veel te ver weg om me ook maar enigszins in den weg te staan. Juffrouw Lippett is voor mij voor altijd dood en de Semples hoeven zeker niet toezicht over mijn zedelijk welzijn te houden. Neen, ik ben er zeker van, dat dat niet noodig is, want ik ben nu immers een groot jongmeisje. Hoera!

Ik moet je nu in den steek laten want ik moet mijn koffer pakken en nog drie kisten met theeketels en kopjes en schoteltjes en sofakussens en boeken vullen.

Altijd,

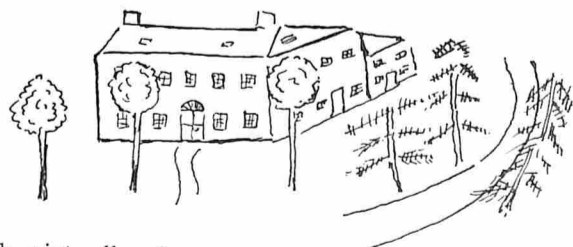
Je Judy.

P.S. Hier heb je mijn examenvragen voor Physiologie. Zou je denken dat jij er ook door was gekomen?

Lock Willow Farm.
Zaterdagnacht.

Liefste Vadertje Langbeen,

Ik ben juist hier aangekomen en ik heb mijn koffer nog niet uitgekapt, maar ik kan er toch niet mee wachten met je te schrijven. Ik moet je dadelijk vertellen hoe dolletjes ik het hier op de boerderij vind. Het is in één woord zalig. Kijk, het huis ziet er zoo uit:

en het is oud, wel honderd jaar geloof ik! Het heeft een veranda aan den kant, dien ik niet kan teekenen en een aardige ingang van voren. Het is jammer, dat ik niet alles kan teekenen zooals het er werkelijk uitziet. Die prikkelige aan den oprijweg zijn poëtisch murmelende dennen en sparren. Het huis staat op den top van een heuvel en je

LANGS DE LANGBROEKER WETERING. DE SANDENBURG.

vouur. Een kwartiertje verder zien we het „Huis Hardenbroek door, in de achting gerezen want een van de leden van de familie Pendleton te kennen is de beste introductie voor Lock Willow en de beste van de heele familie is natuurlijk „Jongeheer Jervie”. Ik ben blij, dat Julia tot een van de minder geachte takken hoort!

Het leven wordt hier hoe langer hoe leuker. Gisteren heb ik op een hooiwagen gereden! Wij hebben hier drie groote, vette varkens en negen biggetjes en je moest ze eens zien slobberen! We hebben ook een macht baby-kuikentjes en eendjes en kalkoenen en paarhoenders. De menschen, die in de stad blijven, terwijl ze hier buiten konden wonen, zijn toch eigenlijk gek.

Mijn dagelijksche taak is, de eieren op te sporen. Ik viel gisteren van een balk in de schuur toen ik probeerde naar een nest te kruipen, dat de zwarte hen had gestolen. En toen ik met een gekneusde knie in huis kwam, heeft juffrouw Semple er een verband met zalf omheen gedaan en weet je, wat ze zei: „Ach lieve deugd, het lijkt wel gisteren, dat Jongeheer Jervie van diezelfde balk viel en ook zijn rechterknie bezeerde!” Aardige, oude vrouw, hè?

De omstreken zijn hier prachtig. Er is een vallei en een rivier en heel veel begroeide heuvels en heelemaal in de verte verrijst een éénig-mooie berg. Ik zou diegraag eens willen beklimmen.

Twee keer in de week karnen we en de room bewaren we in de steenen schuur. Sommige boeren hier hebben een speciale separator voor het karnen, maar wij houden niet van die nieuwe ideeën. Het is misschien wel wat omslachtiger zooals wij het doen, maar de boter is zoo veel beter. Wij hebben zes kalveren:

I. Sylvia. Omdat ze in het bosch is geboren. II. Lesbia. Naar de Lesbia in Catullus. III. Sallie. IV. Julia-a. Een gek, niet te beschrijven dier. V. Judy. Naar mij. VI. Vadertje Langbeen. Je bent er niet boos om, wel lieveling? Het is een volbloed Jersey en hij ziet er heel lief uit. Kijk zoo:

Zie je wel, dat de naam erg goed gekozen is?

niets meer te herinneren is. Door niet te gappen, merreeing geluid, dat tot ons doordrong, was, behalve het lijmerige orgaan van den predikant, het gezang van de sprinkhanen daar buiten in het veld. Ik werd niet wakker voordat ik mezelf op de knieën vond liggen, bezig een psalm te zingen. Toen speet het me toch, dat ik niet wat beter had geluisterd, want ik zou dol graag wat meer van den man willen weten, die zulk een psalm uitzocht. Luister maar:

Come, leave your sports and earthly toys
And join me in celestial joys.
Or else, dear friend, a long farewell.
I leave you now to sink to hell.

Ik heb al gemerkt, dat het niet goed is om met de Semples over godsdienst te spreken. Hun Godsidee (die zij nog onveranderd van hun oude Puriteinsche voorvaders hebben geërfd) is die van een kleinzielig, onredelijk, onrechtvaardig, min, wraakzuchtig, bigot Wezen. Gelukkig, dat ik me er niet zoo'n voorstelling van maak! Weet je, hoe ik me Hem denk? Hij is vriendelijk en vergevend en zacht en begrijpt alles — en hij heeft gevoel voor humor.

Ik hou dolveel van de Semples. In het werkelijk leven zijn ze veel beter en liever dan je wel uit hun redeneeringen zoudt opmaken. Ze zijn veel beter dan hun eigen God. Ik zei hun dat ook en toen had je hun gezichten moeten zien! Ze waren ontsteld. Ze vonden, dat ik godslasterlijke taal sprak — en ik vind, dat zij het doen. Wij spreken nu maar nooit meer over godsdienst.

Het is nu Zondagmiddag. Amasai, de eene knecht, is juist met een roode das en kanariegele handschoenen, hoogrood en geschoren, met Carrie (de meid) met een grooten hoed met roode rozen op en een lichtblauwe japon en stijf gekrulde haren, weggereden. Amasai bleef den heelen morgen thuis om de sjees schoon te maken en Carrie gaf voor, dat zij het eten moest koken maar in werkelijkheid heeft ze haar blauwe japon gestreken.

Wanneer ik mijn brief aan jou klaar heb, ga ik naar beneden om een boek te lezen, dat ik op de vliering heb gevonden. Het heet „Op het Indianenpad” en op de eerste bladzijde staat met een grappig jongenspootje geschreven:

Jervis Pendleton.
Als je dit boek ooit vindt,
Pak het dan in en stuur het me naar huis.

(Slot van dezen brief op bladz. 72 van dit nummer)

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI, DOOR A. A. N.	BLZ. 62
VADERTJE LANGBEEN, DOOR JEAN WEBSTER (6).	BLZ. 62 EN 72
LANGS DE LANGBROEKER WETERING, DOOR J. A. D. L., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 61, 64—67
NATUURGENOT IN DEN WINTER, DOOR L. F. HOOGSTEDEN.	BLZ. 65
BUITEN, (VERVOLG), DOOR JOH. W. BROEDELLET	„ 66
PRAALSTOETEN, OMMEGANGEN EN BEEVAARTEN TE MECHE- LEN, DOOR MAURITS SABBE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 68—69
STRAATJE TE MONTFOORT, HET Z.G. „WATERPOORTJE”. ILL.	BLZ. 70
OM EN BIJ DEN OORLOG, (VII), DOOR MR. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK	„ 70
VRIJAGE IN FRIESLAND'S OOSTHOEK, DOOR H.	„ 71
GEVELTJE MET OPSCHRIFTEN TE MIERLO (N.-B.) ILLUSTR.	„ 71
EEN ONZER DUKBOOTEN, DE K 3. ILLUSTRATIE	„ 72
DE ST. JAN IN DEN BOSCH, (GEDICHT), DOOR J. PETRI	„ 72
KAHKI, DOOR G.	„ 72

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI.

HET volgende overzicht geeft den *stand der sterrenbeelden* voor 5 uur sterretijd, d.i. omstreeks half acht middelbaren tijd. Men zie het Februarikaartje in de N.R.Ct. Zenith: Giraffe, Wagenman:
Noorden: Kleine Beer, Boötes, Cepheus, Draak, Hercules, Lier;
Noordoosten: Grote Beer, Jachthonden;
Oosten: Hoofdbeer van Berenice, Kreeft, grote en kleine

LANGS DE LANGBROEKER WETERING.

EEN der mooiste streken van ons land is voorzeker het middelste deel van den straatweg van Utrecht naar Amerongen. Zeist, Driebergen, Rijsenburg en vooral Doorn verheugen zich in een zeer welverdienden roep van pracht natuur, van indrukwekkende schoonheid. Geen wonder, dat tal van Amsterdamsche kooplui, die de zaken hebben aan kant gedaan, naar de Stichtsche lustwarande trekken om daar hunne rust te genieten in eene allerschoonste omgeving. En hun, wien 't lot niet zoo goedgunstig was, dat het een voortdurend verblijf in dit heerlijk oord kon toestaan — ook hun is de afwisselende schoonheid van de langzaam glooiende helling van den Utrechtschen heuvelrug toch niet onbekend. Men gaat er in pension — of, nog eenvoudiger — men komt er als gewoon „dagjesmensch”. Met onze gemakkelijke middelen van vervoer — in onzen tijd van auto en fiets — bestaan er bijna geen afstanden meer! Het is dan ook wel eenigszins te begrijpen, dat er wel eens geklaagd wordt over een te druk verkeer en over een te druk bezoek. Doch deze klaagtonen rijzen niet op uit de borst van hen, wien druk bezoek voordeel brengt. Mag men veilig aannemen, dat Zeist en Driebergen, Doorn en Rijsenburg bij het geheele reizende en uitgaande publiek van Nederland bekend zijn — vreemd is het te noemen, dat een half uur gaans zuidelijk van den overbekenden weg, een andere weg loopt, die bijna geheel onbekend is aan velen, wien anders slechts mooie plekjes weinig ontgaan. Wij bedoelen den weg langs de Langbroeker Wetering, die bij de Odijkerbrug samenvloeit met den Krommen Rijn en die door middel van de Amerongsche Wetering met den eigenlijken Rijn in verband staat. Slaat men, van 't station Driebergen komend, linksaf, dan is men in korten tijd gekomen bij den Odijkerweg, die ons verder in 't vlakke land zal brengen. Na een half uurtje is men bij de Odijkerbrug en hier ontwaart men den Krommen Rijn — ons allen uit onze schooljaren bekend. Men verliest hier eene illusie, als men bemerkt, dat de Kromme Rijn niets meer is dan eene breede sloot, die niets gemeen heeft met den fieren „doorluchten” Rijn! Doch men bemerkt ook, dat het epitheton „krom”, welverdiend is. Talrijk zijn de bochten en bochtjes, waarmee de afstammeling van den „grootvorst van Europa's stroomen”, zich door de vruchtbare landouwen slingert.

Wat is het hier stil! Geen geklingel van een stoomtrambel

schijnlijk het best door eerst de zooveel helderder planeet *Jupiter* te zoeken; Mercurius staat den 1^{en} Februari 1° West van Jupiter, en den 3^{en}, 4^{en} en 5^{en} resp. 2, 3 en 4 graden ten Noordoosten.

De planeten passeeren elkaar op een maansmiddellijn afstand. Jupiter verdwijnt dan echter al heel spoedig in de avond-schemering en ook Mercurius is niet langer dan een paar dagen onder betrekkelijk gunstige omstandigheden te zien.

Venus prijkt in vollen luister aan den morgenhemel; den 6^{en} Februari bereikt de planeet haar grootste Elongatie, ten bedrage van 47°. In den kijker vertoont zij dan een zuiver Laatste Kwartier van 25" middellijn. De schijf wordt na dezen datum kleiner maar tevens voller verlicht. De helderheid neemt af, en daar zoowel de elongatie als ook de declinatie eveneens afnemen, komt de planeet langzamerhand veel ongunstiger voor de waarneming te staan.

Mars is niet of nauwelijks waarneembaar.

Saturnus is een groot deel van den nacht uitstekend te zien. Deze planeet staakt den 25^{en} Februari hare Westwaartsche beweging en hervat haar loop naar het Oosten. Zij nadert dus weer tot de sterren μ en ν van de Tweelingen, waar wij haar ook in November jl. zagen staan. Saturnus gaat half Februari omstreeks 4 uur v.m. onder.

De *Komeet 1913 F* is de heele maand Februari nog wel te zien, in de sterrenbeelden Slangendrager en Schutter; in het einde der maand komt zij nog bijna twee en een half uur vóór de zon op. Haar tot nu toe Zuidoostwaarts gerichte baan kromt zich dan echter naar het Zuiden, en de komeet verdwijnt in Maart voor het Noorderhalfrood.

In den loop van den 13^{en} Februari bedekt de Nieuwe Maan de zon; er zal een ringvormige zonsverduistering zichtbaar zijn op een „centrale lijn”, die behalve over den Indischen Oceaan en de Stille Zuidzee, over Australië en Nieuw-Guinea loopt. Nederlandsch-Indië ziet een gedeeltelijke eklips. A. A. N.

VADERTJE LANGBEEN.

door JEAN WEBSTER.

(6) (Geautoriseerde vertaling uit het Engelsch).

9 Juni.

MIJN lieve, beste Vadertje Langbeen,
Het is vandaag een heerlijke dag. Ik ben juist door mijn laatste examen gekomen en wel in de physiologie.

En nu:

Nu ga ik drie maanden naar een boerderij!

Ik weet heelemaal niet wat een boerderij eigenlijk voor een ding is. Ik ben er in mijn heele leven nog nooit in geweest. Ik heb er zelfs nog nooit een gezien (behalve uit het spoor-raampje) maar ik weet zeker, dat het daar heerlijk is en ik er heel vrij zal zijn.

geen getoeter of gekrijsch van autosignaalhoorns, geen gefluit of gegil van stoomfluiten verbreken hier de stilte. Alleen het lied der gevederde zangers en het vroolijk geklepper van het eiberpaar op 't hooge nest treft onze ooren. Daar komt een oude scheper aan — zijn wollige kudde graast langs den weg en soms is de tusschenkomst van den hond noodig om de blatende dieren, die de slooten zijn overgesprongen omdat het gras daar nóg beter is, terug te drijven. Langzaam vervolgt de oude herder met zijn verweerd en bruin, doch goedig gelaat zijn weg.

Rechts van ons hebben we thans de Langbroeker Wetering. Eene oude boerderij, die we ontwaren, is gebouwd ter plaatse, waar eenmaal een der oudste kasteelen en eene der mooiste riddershofsteden van Utrecht gelegen was! Hier verhiel eenmaal het fiere Oud-Reysenburch zijne trotsche tinnen ten hemel — Oud-Reysenburch, dat reeds in 1240 genoemd werd! Oud-Reysenburch had zijn tijd van bloei en ontging zijn tijd van verval niet en thans is zijn standplaats zelfs niet meer te onderkennen. Het is mogelijk, dat het oude poortje met de zwaar beslagen deuren nog afkomstig zijn van den ouden trotschen burch!

Als we onzen tocht voortzetten, bemerken we, dat het landschap aan de overzijde van de Wetering meer boschrijk wordt. En dit is geen wonder, want we zijn hier in de onmiddellijke nabijheid van het kasteel Beverweert (afb. op bladz. 67), een merkwaardige geschiedenis! Als alle groote, oude kasteelen kan ook de Beverweert spreken van „oorlogen en van geruchten van oorlogen”. In 1620 kwam het kasteel in het bezit van Prins Maurits, die er vaak vertoefde. In 1625 kwam het buitengoed baronnengeslacht der Van Heeckerens eigenaar er van. In zijne tegenwoordige gedaante bestaat het slot sinds 1826. Het Hooge Huis bevat vele kunstschaten.

Wanneer we de Langbroeker Wetering verder volgen, dan zien we al spoedig den Sterkenburg — een stout kasteel, waarvan een gedeelte uit de dertiende eeuw dateert — uit het groen op herinnering uit lang vervlogen dagen staat. Ook de Sterkenburg die niet altijd spreekt van vrede en vreedzaamheid. Op den toren na, bestaat het kasteel sinds 1848 in zijn tegenwoordigen

LANGS DE LANGBROEKER WETERING. DE SANDENBURG.

vorm. Een kwartiertje verder zien we het Huis Hardenbroek door het groen schemeren! Zeker mag het eene merkwaardigheid genoemd worden, dat dit Hooge Huis nog altijd bewoond wordt door afstammelingen van den stichter. Chisebert van Hardebroek stichtte het kasteel omstreeks 1260 en, op een kort interregnum na, bleef het steeds in 't bezit der zelfde familie.

En na Hardenbroek komt Molenstein, na Molenstein komt de Leeuwenburg. Dan volgen Weerdestein, Hinderstein, de Lunenburg en eindelijk de overblijfselen van Wallenburg. En het laatste kasteel van de rij is het heerlijke Sandenburg, dat al het fiere van den riddertijd heeft behouden en al de weelde van den nieuwen tijd vertoont. Verrukkelijk schoon is het gezicht op dit lustoord, dat zich zoo mooi in het water van de Wetering weerkaatst!

Doch meer nog dan trotsche kasteelen en hoog-adellijke huizen geeft ons eene wandeling langs de Langbroeker Wetering te aanschouwen. Eenvoudige boerenwoningen en een antieke molen zijn den wandelaar een lust der oogen en vormen eene aangename afwisseling bij de oude steenklompen, de welige landouwen en en de donkere bosschen.

Er bestaat een oud rijmpje omtrent deze streek. Het luidt:

„Neerlangbroek,
Die schrale hoek,
Daar wonen niets dan edellui
En bedellui.
Ridders
En broodbidders.

Daar zijn niets dan kasteelen en nesten:
Sterkenburg is het besten.”

Dit rijmpje bevat — als meerdere rijmpjes — groote onwaarheden! Wel wisselen trotsche torentinnen en eenvoudige stulpen elkaar er af, maar van „bedellui” en van „nesten” is er niets te vinden. En dat de bodem er schraal zou zijn — 't mocht wat!
J. A. D. L.

NATUURGENOT IN DEN WINTER.

MEENT ge, verwende stedeling, dat Flora ons in deze donkere dagen niets anders heeft aan te bieden dan de achter beslagen vensters tot bloeien gedwongen hyacinten, lelietjes-van-dalen en hoe ze verder mogen heeten, de planten, die u de „troosteloze leegte” der wintersche velden moeten doen vergeten? Meent ge, dat er van het frissche, vroolijke leven in de natuur

niets meer te bespeuren is? Dan vergist ge u en wanneer ge er een wandeling van enkele uren voor over hebt, zult ge spoedig bemerken, dat het plantenrijk ons zelfs in dezen zonloozen tijd nog meer te genieten geeft dan de meesten wel denken. Of komt ge niet onder de bekoring van het sappige groen, dat *dennen*, *sparren* en *pijnboomen*, *hulst*, *taxus* en *jeneverbes*, trots alle herfststormen met starre koppigheid hebben weten te behouden? En in het kale woud lacht immers het gele kopje van de eenzame *Winterakoniet* u uit de mospollen toe! Groen is overigens de hoofdtoon van het bouquet, dat wij ons ook nu nog kunnen binden en waarin ook takken van wilgen, hazelaars, esschen, kastanjes en olmen, takken met knoppen, ronde en spitse en ovale, niet mogen ontbreken. Werp een blik om u heen en overal vindt ge Flora's gaven rondgestrooid. Het *palmboompje* heeft zijn leerachtige, eivormige blaadjes stevig vastgehouden en in het groene kleed lacht hij den grimmigen reus Winter in zijn gezicht uit. Met trouwe gehechtheid houdt de klauterende *klimop* den knoestigen stam van den ouden appelboom omstrengeld, als wilde het dezen met zijn dikke stengels en zijn breede bladeren tegen de hardheid van den winter beschermen. En ginds in een afgezonderd hoekje, waartoe zelfs midden in den zomer geen verwarmend zonnestraaltje kan doordringen, kruipt de stengel van den *Hondsdrif* langs den grond en zijn niervormige, gekartelde blaadjes schijnen nog niets gehoord te hebben van de groote nederlaag, welke de winter aan de andere zusters heeft toegebracht. Hier en daar gluurt reeds het *Kruiskruid* rond, verwonderd dat het alleen *Madeliefjes* tot burens heeft, die aardige en trouwe plantjes, waarvan Shakespeare met teere woordjes zegt: „Whose white investments figure innocence”, terwijl Montgomery zijn kleine lievelingen onsterfelijk verklaart:

The rose has but a summer reign,
The daisy never dies.

en zelfs waagt het *kleine Hoefblad* 't, op beschutte plekjes de kou te trotseeren.

Terwijl de thans van hun tooi beroofde boomen onze aandacht niet lang vermogen te boeien, wordt onze blik getroffen door een zonderling kleurspel op een ouden, verweerden stam. Van den voet tot aan de takken is deze bedekt met een geel-rood overtrek van een brooze stof, hier en daar bezaaid met grauwe, zilverwitte of bruinetintte vlekken en met talrijke napjes. Bij nadere beschouwing zien wij de wonderlijkste vormen, die nu eens aan de ijsbloemen op vensters, dan weer aan een bonte landkaart of aan de raadselachtige teekens van het hieroglyphenschrift herinneren, ook wel aan sierlijk snijwerk.

LANGS DE LANGBROEKER WETERING. DE SANDENBURG.

vorm. Een kwartiertje verder zien we het Huis Hardenbroek door het groen schemeren! Zeker mag het eene merkwaardigheid genoemd worden, dat dit Hooge Huis nog altijd bewoond wordt door afstammelingen van den stichter. Chisebert van Hardebroek stichtte het kasteel omstreeks 1260 en, op een kort interregnum na, bleef het steeds in 't bezit der zelfde familie.

En na Hardenbroek komt Molenstein, na Molenstein komt de Leeuwenburg. Dan volgen Weerdestein, Hinderstein, de Lunenburg en eindelijk de overblijfselen van Wallenburg. En het laatste kasteel van de rij is het heerlijke Sandenburg, dat al het fiere van den riddertijd heeft behouden en al de weelde van den nieuwen tijd vertoont. Verrukkelijk schoon is het gezicht op dit lustoord, dat zich zoo mooi in het water van de Wetering weerkaatst!

Doch meer nog dan trotsche kasteelen en hoog-adellijke huizen geeft ons eene wandeling langs de Langbroeker Wetering te aanschouwen. Eenvoudige boerenwoningen en een antieke molen zijn den wandelaar een lust der oogen en vormen eene aangename afwisseling bij de oude steenklompen, de welige landouwen en de donkere bosschen.

Er bestaat een oud rijmpje omtrent deze streek. Het luidt:

„Neerlangbroek,
Die schrale hoek,
Daar wonen niets dan edellui
En bedellui.
Ridders
En broodbidders.
Daar zijn niets dan kasteelen en nesten:
Sterkenburg is het besten.”

Dit rijmpje bevat — als meerdere rijmpjes — groote onwaarheden! Wel wisselen trotsche torentinnen en eenvoudige stulpen elkaar er af, maar van „bedellui” en van „nesten” is er niets te vinden. En dat de bodem er schraal zou zijn — 't mocht wat!
J. A. D. L.

NATUURGENOT IN DEN WINTER.

MEENT ge, verwende stedeling, dat Flora ons in deze donkere dagen niets anders heeft aan te bieden dan de achter beslagen vensters tot bloeien gedwongen hyacinten, lelietjes-van-dalen en hoe ze verder mogen heeten, de planten, die u de „troosteloze leegte” der wintersche velden moeten doen vergeten?
Meent ge, dat er van het frissche, vroolijke leven in de natuur

niets meer te bespeuren is? Dan vergist ge u en wanneer ge er een wandeling van enkele uren voor over hebt, zult ge spoedig bemerken, dat het plantenrijk ons zelfs in dezen zonloozen tijd nog meer te genieten geeft dan de meesten wel denken. Of komt ge niet onder de bekoring van het sappige groen, dat *dennen*, *sparren* en *pijnboomen*, *hulst*, *taxus* en *jeneverbes*, trots alle herfststormen met starre koppigheid hebben weten te behouden? En in het kale woud lacht immers het gele kopje van de eenzame *Winterakoniet* u uit de mospollen toe! Groen is overigens de hoofdtoon van het bouquet, dat wij ons ook nu nog kunnen binden en waarin ook takken van wilgen, hazelaars, esschen, kastanjes en olmen, takken met knoppen, ronde en spitse en ovale, niet mogen ontbreken. Werp een blik om u heen en overal vindt ge Flora's gaven rondgestrooid. Het *palomboompje* heeft zijn leerachtige, eivormige blaadjes stevig vastgehouden en in het groene kleed lacht hij den grimmigen reus Winter in zijn gezicht uit. Met trouwe gehechtheid houdt de klauterende *klimop* den knoestigen stam van den ouden appelboom omstrengeld, als wilde het dezen met zijn dikke stengels en zijn breede bladeren tegen de hardheid van den winter beschermen. En ginds in een algezonderd hoekje, waartoe zelfs midden in den zomer geen verwarmend zonnestraaltje kan doordringen, kruipt de stengel van den *Hondsdrif* langs den grond en zijn niervormige, gekartelde blaadjes schijnen nog niets gehoord te hebben van de groote nederlaag, welke de winter aan de andere zusters heeft toegebracht. Hier en daar gluurt reeds het *Kruiskruid* rond, verwonderd dat het alleen *Madeliefjes* tot burenen heeft, die aardige en trouwe plantjes, waarvan Shakespeare met teere woordjes zegt: „Whose white investments figure innocence”, terwijl Montgomery zijn kleine lievelingen onsterfelijk verklaart:

The rose has but a summer reign,
The daysy never dies.

en zelfs waagt het *kleine Hoefblad* 't, op beschutte plekjes de kou te trotseeren.

Terwijl de thans van hun tooi beroofde boomen onze aandacht niet lang vermogen te boeien, wordt onze blik getroffen door een zonderling kleurspel op een ouden, verweerden stam. Van den voet tot aan de takken is deze bedekt met een geelrood overtrek van een brooze stof, hier en daar bezaaid met grauwe, zilverwitte of bruingetinte vlekken en met talrijke napjes. Bij nadere beschouwing zien wij de wonderlijkste vormen, die nu eens aan de ijsbloemen op vensters, dan weer aan een bonte landkaart of aan de raadselachtige teekens van het hieroglyphenschrift herinneren, ook wel aan sierlijk snijwerk.

Deze vlekken zijn niets anders dan *Korstmossen*, eenvoudige, doch ongetwijfeld mooie plantjes, die weliswaar het geheele jaar door te vinden waren, doch die wij bij den plantenrijkdom van den zomer over het hoofd hebben gezien: zij zijn als Assche-poetster door de voornamere en vroolijker zusters op den achtergrond gedrongen.

Wanneer de atmosfeer koeler en vochtiger wordt, dan eerst breekt voor de korstmossen de goede tijd aan. Van het begin van den herfst tot diep in den winter bloeien ze en laten hun microscopisch kleine vruchtjes rijp worden, om ze dan door den wind naar alle oorden te laten verspreiden, zoodat ze zich een weg weten te banen tot de ontoegankelijkste plaatsen. Als vrienden van vocht en verachters van kou stijgen ze op tot de voor mensch en dier onbewoonbare bergtoppen, ver boven de sneeuwrens, en dringen ze door tot in de Noordelijke ijswoestijnen, waar ze den Eskimo's en hun rendieren tot voedsel strekken.

Men moet reeds eenigszins vertrouwd zijn met Flora's kinderen om belang te stellen in deze laagste groep van het plantenrijk. Voor den oningewijde zijn de vertegenwoordigers van deze groep verachtelijke proletariërs en toch heeft de natuur een onuitputtelijken vormenrijkdom en zoo'n onverwoestbare levenskracht aan deze planten geschonken, dat het nauwelijks te begrijpen is, hoe deze weliswaar spoedig tevreden gestelde en aan gebrek gewende schepsels kunnen groeien en bloeien op plaatsen, waar de dood ons van alle zijden tegengrijnst.

De korstmossen — wij zeiden het reeds — voelen zich overal thuis. Hier hebben zij bezit genomen van een rimpelige, uitgedroogde boomschors, hetgeen poëtisch, doch niet wetenschappelijk aangelegden bewonderaars der natuur den term „bemoste boomen" in den mond heeft gelegd — korstmossen toch behooren feitelijk niet tot de mossen doch tot de *wieren* en bestaan in den regel uit een wier, samenlevend met een buiszwam — daar zien wij ze een verweerden muur van onder tot boven bedekken, ja zelfs wagen zij het in neus en ooren te kruipen van onze tuinbeelden van Grieksche goden en godinnen, die met somberen blik voor zich uitstaren als beklagden zij zich over onzen guren winter, die onder den lachenden hemel van Griekenland onbekend is. O, hemelsche goden! Blevden de ziekten van het zwakke menschengeslacht u vreemd, thans lijdt ge aan „Korstmossenuitslag". Dit onooglijke plantje beschimpt uw onsterfelijk lichaam! Mogen wij er ons dan over verwonderen, dat het boven onze hoofden op de dakpannen kruipt en met roekeloze stoutmoedigheid het venster nadert om te zien of wij nog achter de warme kachel zitten?

Flora vraagt thans ook onze opmerkzaamheid voor een geslacht, dat zich eveneens door vormenrijkdom en een frischgroen gewaad onderscheidt: dat der mossen, in tegenstelling met de korstmossen *bladmossen* genaamd. Deze zijn haar aanhankelijkste kinderen; waar slechts een plaatsje open is, voldoende om er een teer voetje op neer te zetten, daar snellen zij heen en bedekken het met vroolijk groen. En wanneer allen ontrouw worden, wanneer de een na den ander op de vlucht gaat voor den winter en groote bressen zijn geschoten in de bonte gelederen, dan nóg blijven zij den machtigsten vijand van bloem en plant trotseeren. En daarom is haar groet ons zoo lief. Hoe prachtig is een boomstronk, gehuld in een warmen pels van zacht-groene mosplantjes!

Ook rondom eerwaardige eiken en beuken scharen zich in alle

bescheidenheid talrijke soorten van het geslacht naast elkaar en verwarmen met jeugdigen ijver de voeten dezer kouwelijke en verwarmen met sloten worden in wintertijd eveneens opgevroolijkt door een mossoort, het *Bronmos*, dat in sierlijke wendingen zijn lange stengels door het water slingert.

Talooze kleine slapers vinden in het warmende mos een heerlijken schuilhoek totdat de voorjaarszon ze weer komt wekken. Menig kevertje is in het zachte mosbed gekropen; hier heeft een rups zich een plaatsje uitgezocht, daar sluimert een salamander in een maandenlange rust. Duizenden spinnen en vlinders weten hun eieren niet beter te bergen dan onder het dichte mastbosch van mosstengeltjes.

Is het mogelijk, dat ge al die prachtige mossoorten niet eerder hebt opgemerkt? Nu ge weet, dat deze miniatuurplanten ook in dienst der Fauna staan, moogt ge met de kennismaking niet langer aarzelen. Ge zult er geen berouw van hebben!

L. F. HOOGSTEDEN.

BUITEN.

(Vervolg).

ROTTE, met z'n onafscheidelijke pijp, opende de klingdeur, waardoor je dadelijk in 't tuintje-vóór kwam. 'n Net onderhouden kiezelpad cirkelde om 'n perk zonder bloemen en leidde verder, langs wat schaarsche zoden, naar 't hekje aan den weg. 'n Paar stokrozen, die niet bloeiden, voltooiden 't niet te riante geheel.

Werktuigelijk wandelde de Amsterdammer rond, z'n passen klein nemend; anders was-ie weer in z'n kamer vóór-ie 't wist. Tot-ie in den moestuin stond er naast, welke langs de bakkerij liep. Daar blies-ie 'n tel uit.

't Vriendelijke knikje van vrouw Pieks beantwoordde-ie met 'n aarzelend ge-grom. Dat mensch leek daar wel op wacht te staan! Altijd, als-ie 'n kuiertje deed in den groente-tuin, voelde-ie haar felle oogen op zich gericht. De befaamde „zwarte blik" van Bet, waarvan-ie heele verhalen gehoord had! Wou zij ook al iets van 'm hebben? Hij begon 't langzamerhand benauwd te krijgen in 't lieflijke Bladerveel! Of-ie er nog lang toeven zou?

Vrouw Pieks zei iets. Op dien afstand kon-ie niet verstaan. O, was Gijsje daar ook? Dan kwam-ie!

Rotte struikelde bijna over zijn eigen, korte beenen, door zóó'n haast werd-ie altijd overvallen, als-ie naar Gijsje mocht. Die stille, fijn-melancholieke dochter van vrouw Pieks oefende 'n aantrekkingskracht op 'm uit, waaraan-ie niet ontkomen kon. Er was iets in haar persoon, dat er hem naar deed verlangen, in haar nabijheid te zijn. Wanneer-ie haar zag, vergat-ie algeheel mevrouw Rasch. Die passioneerde 'm meer dan dat ze 'm gelukkig maakte. Gijsje echter, met 'r groote, donkere en toch klare oogen en 'r teer bleek gezicht, had in z'n al oud en niet onschuldig gemoed 'n jongensachtige verliefdheid gekweekt, welke in 'n soort sentimenteële vereering dreigde over te slaan. De geschiedenis van 't meisje was dan ook wel om 'r interessant te maken in 't staag-mikkende oog van den stads-man. 'n Romannetje, om van te snoepen!

„Doe je 't nou, Gijsje?" vroeg Rotte met z'n vriendelijkste stem. Doch Gijsje schudde 't hoofd, wendde zich af. Als 'n heilige non schreed ze voorbij 'r broers, die niet opzagen van hun

werk, de tuinderij door, achter langs naar Jaap de Jong, waar ze 'r plicht, 'r taak had, zij 't ook 'n zelf-opgelegde. Zoals ze daar, niettegenstaande 'r eenvoudig figuurtje, bijna statig voortging, scheen alle wereldschheid van 'r af te vallen, leek ze voorbestemd tot iets hoogs en aparts, dat slechts voor de vromen, de ingetogenen, de martelaren is weggelegd. Zonderling, wat er in zoo'n simpel, Bladerveelsch boerinnetje kon omgaan!

Vrouw Pieks en Rotte keken 'r na. Dan zuchtte de eerste diep en, de handen zwaar op de breede heupen zettend, zei ze: „Nee, meheer, ze wil neit bij je op portret. Zoo gósdienstig as ze teugeswoordig is! En je begriip, in dat huis doàr krijg-ie ze neit meer. Hoe is 't meuglik, dat ze zoo der zinne op die jonge had gezet! 'n Groote, kwóae aap, meheer, as je 't me eerlijk olvróagt. En ze heit zoo'n hoog hartje, och, och!"

Rotte knikte. Dat verhaal-kende-ie al. Hem was 't oók 'n raadsel, hoe zoo'n zacht poppetje op zoo'n slungel van 'n talhout-smijter verliefd kon raken. Hoorde 'm nu weer eens te keer gaan met z'n ijzers en z'n „hertog van Bretagne"! Intusschen was 't spijtig voor Rotte, dat Gijsje niet voor 'm wou poseeren. Wellicht aangespoord door 't voorbeeld van Rasch, had-ie 'n bevliegging gekregen voor figuur-schilderen en Gijsje leek 'm 'n uitgezocht model; 't sprak van zelf: nièt in 't „klassieke" genre. Deed

LANGS DE LANGBROEKER WETERING. OUDE MOLEN.

echter maar eens iets tegen de koppigheid van 'n dorpsche, die er daarbij nog bijzondere begrippen op na hield!

„Ja, ze passen heelemaal niet bij elkaar”, zei Rotte, om toch iets te zeggen. Meteen begon-ie weer ongedurig heen en weer te draaien. Waarom keek vrouw Pieks'm ook zoo doordringend aan? Of ze 'm biologeeren wou! Dat felle gekijk recht in z'n binnenste kon-ie niet hebben. Daarvoor had-ie — ach, 't was de droeve waarheid! — te veel te verbergen.

„Zeg u dat wel”, stemde „zwarte Bet” volmondig toe, terwijl 'r peilende blik niet van den Amsterdamschen Croesus afliet. „Nee, dan heit-ie an die malle stadsche 'n betere. Twee bokkespringers bij mekander! De lóatste tije is ze anders heel wat koester. Ze wacht d'r eerste, heur ik. 't Zal net zoo uitkomme as Beekman zei: met 'n klein [Bremertje komt 't verstand”.

„Zoo?” vroeg Rotte. Wie was Beekman ook weer? O, ja, de kleermaker van de overzij. Hm, was 't dat met 't jonge wijf van Bremer? Hij had al gehoord, dat ze niet te best was. Maar wat wou vrouw Pieks toch van 'm? 'r Oogen brandden in de zijne. Daar zou zelfs de sterkste mensch zenuwpatiënt van worden!

„Dat zal Gijsje dan wel extra steken, hè?” merkte-ie nog op en hij draaide om zwarte Bet heen als 'n bevreesde hond rond z'n baas. „Zoo'n klein bakkertje!”

Vrouw Pieks schokte met de schouders. „'k Begrijp dat keind neit”, bekende ze. „Sjaloersigheid zit d'r niks bij. Ze zal nooit dat van die malle zegge. Môar van binne kwijnt ze weg. Dat loopt verkeerd met 'r. Wat heit ze die zieke de Jong op te passe? Zoo'n teringlijer, meheer! De dokter hêt 'r al gewaarschouwd. Dat wake 's nachts bij die bedstee en die slechte lucht. Je mot môar vatbôar zijn, nie woâr? Ze lijkt soms wel 'n geest! Moar 't is d'r wil. Je prôat d'r neit teuge. Dôar zit meer achter, meheer. Ik geloof, dat ze... dood wil. Och, och!”

Vrouw Pieks keek even star voor zich. De moeder in 'r had 't 'n oogenblik gewonnen op de belees-ster. Ach, ach, had ze daàrvoor zoo getobd, dat ze 'r kind zich nu ten gronde zag richten om dien... deeg-knijper? O, ze kon dien langen Piet met z'n brutale snuit wel iets heel ergs toewenschen! En 't ellendigste was, dat zij ook op 'm had gevestigd als schoonzoon. Ach ja, 'n jongen met 'n bestaan, hè, 'n flink uiterlijk en zoo sterk als de trekhonden voor z'n kar! Wat mocht 'n moeder meer wenschen? Dat was misschien ook wel de reden geweest, waarom ze zoo goed voor z'n boeltje gezorgd had de maanden, toen de jongen alleen voor z'n zaak stond. Voor de paar dubbeltjes, die ze daarmee verdiende, had ze 't zeker niet gedaan! Door haâr toedoen dus waren de gevoelens van Gijsje voor dien sla-dood wel z'n roeibeenen nog aangewakkerd? Dát kon 'r 't meest verdrieten van alles. 'n Moeder, die 'r eigen kind ongeluk berokkende!

Rotte, weer 'n oogenblik zichzelf, nu vrouw Pieks 'r straffen blik van 'm had afgewend, zocht naar 'n bemoedigend woordje. Met 'n langen trek scheen-ie dat uit z'n pijp te halen, welke-ie driekwart had leeg gedampt. „Zóó'n vaart zal 't niet loopen”, gromde-ie gemoedelijk. „Zoo'n jonge meid! De Jong zet 'r nog in z'n erfenis. Dat heeft ze wel aan 'm verdiend”.

Vrouw Pieks keek snel op. „Hij heeft 't teminste beloofd”, verraadde ze zich. De hebzucht werd weer in 'r wakker. Al dat goud van Jaap en z'n verdere rijkdom! 't Was waar, hij kocht er nu niets voor. Maar de Pieksen konden 't nog altijd best gebruiken! En Gijsje was er geen kind naar, om er alleen van te profiteren. O, dat goud, dat goud! Ach, die meneer Rotte besefte er natuurlijk evenmin de waarde van. Als je rijk was, gaf je er niet om. 'n Reden te meer voor haar, om te zien, dat zij er iets van deelachtig werd. Je bevrijdde de stakkers van 'n last, waarmee ze geen weg wisten. Je verrichtte ten slotte nog (nee, nu moest ze niet lachen!) 'n goeie daad!

„En goât 't nou wat beterder met je, meheer?” vroeg ze belangstellend en opnieuw keek ze 'm zóó doorborend aan, dat z'n ontwijkende oogen 'n schele uitdrukking kregen. „Doet de buitenluch je goed?”

Rotte schraapte z'n keel, trok z'n gezicht in de tegenstrijdigste plooiën. Hij hield niet van dat ge-informeer naar z'n gezondheid. Hem scheelde immers niets! Nu ja, 'n beetje zenuwachtig. Wie had daar tegenwoordig geen last van? En dat-ie bij tijden z'n zwak 'n weinig exploiteerde, was zijn zaak. In elk geval, 'n vrouw Pieks behoefde 'm niet te herinneren aan dat mankement in z'n gestel. Hoe minder-ie er zelf van hoorde, hoe beter! Waar bemoeide ze zich mee?

„Ja-ja”, stotterde-ie verward. „Dank-je”. Drommels, stond-ie nu in haâr tuin? Zonder 't te merken, had-ie z'n steeds puffende locomotief-gestalte door den nauwen doorgang in de heg gewerkt. Die opening was als vanzelf ontstaan ten tijde toen vrouw Pieks 't huishoudentje van den ongetrouwden Bremer deed en sinds

LANGS DE LANGBROEKER WETERING. KASTEEL BEVERWEERT.

zoo gebleven. 'n Manier ook, als dat mensch had, om je aan te kijken! 't Lokte je mee, buiten je weten om. 'n Tooverheks, ja, ja! Zouden er heusch van die bovennatuurlijke wezens bestaan, die 'n macht op je uitoefenden, je hypnotiseerden? Daar moest hij niets van hebben!

„Je most elke dag 'n uurtje bij me komme”, zei zwarte Bet opeens vertrouwelijk, terwijl ze 'r hand zwaar op z'n schouder lei en 'm nu zóó strak aantuurde, dat-ie zich geheel door 'r gevangen wist. „'k Heit meer mensche geneze. Ik versta de kunst. Woâr ik 't vandoàn heb, weet 'k neit, moâr 'k ben d'r mee gezegend. Kom bij me. 'k Zel je helpe”.

'r Stem had iets doordringends aangenomen; alles aan 'r was geheimzinnig, scheen tot 'n onalledaagsche sfeer te behooren. En 'r hand drukte, drukte, als lood.

't Angstzweet brak den zenuw-man uit. Groote genade, werd-ie betooverd? Alles zou die heks uit 'm halen! Wat er diepst in 'm verborgen was, bracht zij aan 't licht! Dat mócht niet, mócht niet! Wanneer had-ie hier in 't dorp diezelfde sensatie meer gehad, alleen veel, veel vager? O, ja, toen zotte Klaas, de dwerg met 't waterhoofd en de kromme beentjes, 'm dwaas-lachend spioneerde! Hij móest zich aan de macht van dat wijf onttrekken. Waartoe zou ze 'm al niet weten te brengen? Kon-ie maar 'n schreeuw geven! Wie, wie verloste 'm?

„Meneer, kom u us kijke!” klonk 't plots achter 'm. Dat verbrak den ban, welke 'm gevangen hield. Gelukkig, dat die Bremer juist riep. Zoo'n tooverwijf zou je heelemaal buiten jezelf doen raken!

Rotte draaide zich om, bevrijd. Wat hield Bremer daar in de hand? Ja, hij kwam zien!

Opgelucht trad-ie weer door de heg, nu naar den veiligen kant. Zwarte Bet zei-ie niet eens goeiendag. Ze mocht best voelen, dat-ie wat huiverig van 'r was.

Piet stond met z'n lachend hoofd toe te kijken. Was vrouw Pieks weer aan 't belezen? Zocht ze 'n klantje? En zoo'n vet en rijk klantje als papa Rotte, hè? Nee, zeg, liet hij dien nu eerst inpikken! Heusch, als er wat overschoot, kreeg zij er ook wat van. Maar 't beste brokkie at-ie liefst zèlf op.

„'n Prul, meneer. Maar omdat je nogal snuffelt in ouwe rommel, dacht 'k, dat mot-ie toch us zien. 'k Heb meer van die bulle op de deel gehad. Wat doe je d'r mee?”

't Was 'n olie-verf-studie, waarmee Piet meneer Rotte stond op te wachten voor z'n bakkerij. Hij zag wit van 't deeg, waardoor z'n brutale snuit nog clowniger leek dan anders. Er zat toch wel 'n aangename levenslust in dien knul, moest Rotte toegeven. Als-ie maar niet zoo rumoerig omsprong met z'n hertog van Bretagne!

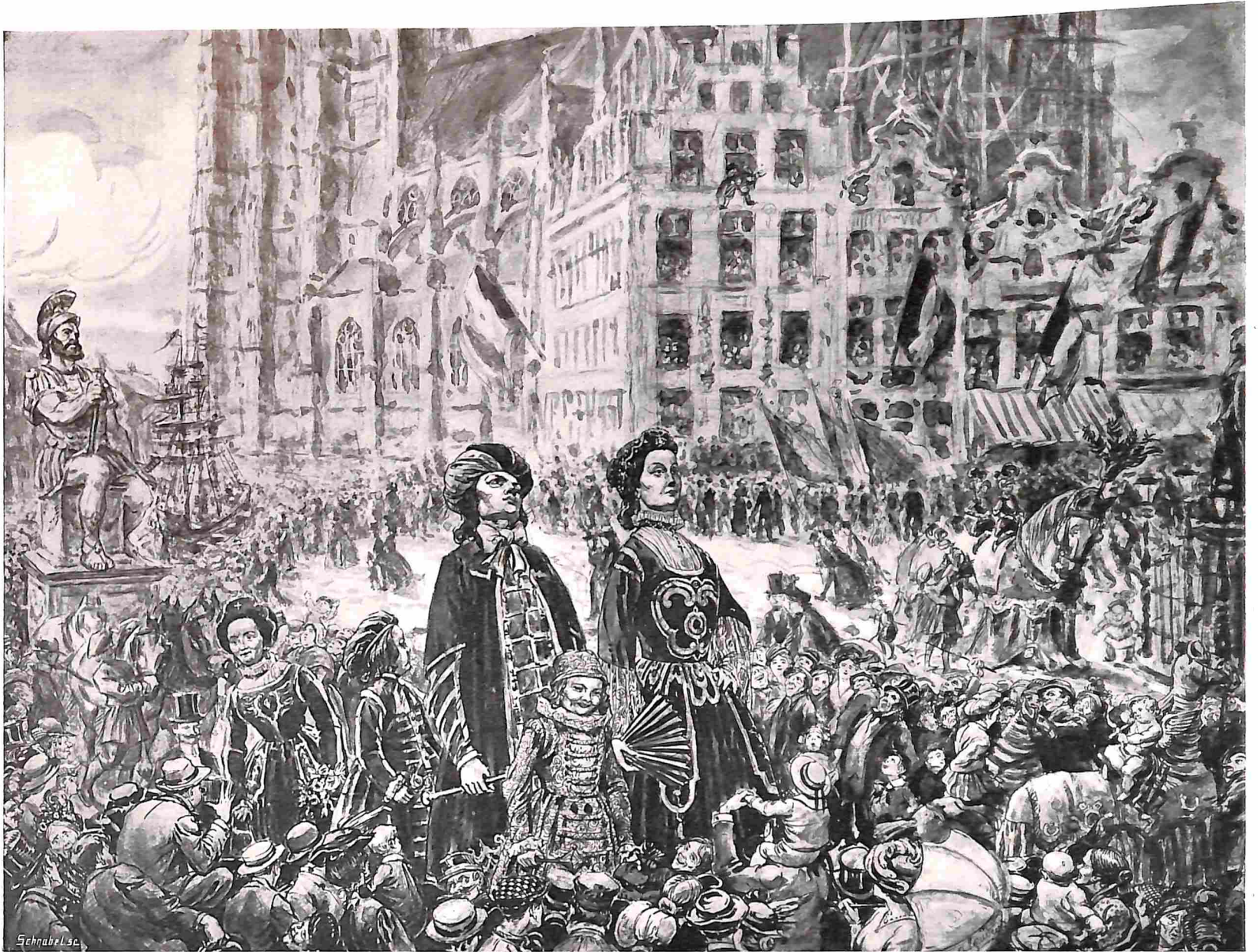
Rotte deed dadelijk erg bedrijvig, als 'n kenner, die iets ontdekt. Hij hield het doekje dichtbij, op 'n afstand, half-arms, op z'n kop, op den grond, buiten, binnen. Toen was-ie er wel zoo wat achter, wat 't was. Waarachtig, 'n aardig dingske. Hoe kwam Bremer d'r aan?

„Van meneer Tijhoff”, zei die onverschillig, terwijl-ie weer z'n bakkerij inliep. „Wat die 'n vodde heit achtergelate! Je ken 't wel houe, as je d'r liefhebberij in heb. Ik smijt 't toch weg”.

Lustig begon-ie te fluiten en smeedt zonder reden met pook en ijzer. Dan nam-ie 't lange, vlijm-scherpe mes in de hand, waarmee-ie de bollen halveeren moest, welke-ie zoo pas uit den oven had gehaald. Vanzelf werd-ie nu voorzigtiger, want dat werkje vergde al z'n aandacht: 't behoefde maar even mis te gaan, of je kreeg 'n leelijken jaap in je vingers.

(Wordt vervolgd).

JOH. W. BROEDELLET.

PRAALSTOETEN, OMMEGANGEN EN BEEVAARTEN TE MECHELEN.

DE „OMMEGANCK" BIJ DEN PRAALSTOET TER VERHEERLIJING VAN O.L.V. VAN HANSWIJCK IN 1912. Naar een tekening v. Albert Geudens. Rechts op een kameel Cupido, pijlkens op het publiek afschietende. Daarop volgt de reuzenfamilie, vader, moeder, Janneken, Micken en Klaasken en vervolgens grootvader reus op zijn „rollewaghen". Rechts achter het ros Beyaert, waar de vier Heemskinderen van afgetild worden. Op den achtergrond steekt „Op-Signoorken" uit een der ramen van het (voormalige) stadhuis.

PRAALSTOETEN, OMMEGANGEN EN BEEVAARTEN TE MECHELEN.

VLAANDEREN is bij uitstek het land der optochten. Geen reden schijnt daar te gering om met wapperende vaandels en standaarden en vrolijk schallende fanfares op straat te verschijnen. Dit gebeurt niet alleen op nationale feestdagen, bij de aanstelling van burgemeesters en wethouders, bij verkiezingstriomfen en andere gelegenheden van beteekenis voor het openbaar leven, maar zelfs om een schoolprimus te huldigen, zilveren en gouden jubileums te vieren en andere meer of minder gelukkige gebeurtenissen uit het leven van enkelingen op te luisteren. Het middeleeuwsche gemeenschapsgevoel, dat onder de Vlamingen zoo krachtig is blijven voortleven, kan buiten die openbare, luidruchtige, zwierig-decoratieve huldevormen niet.

Waar het dan groote gecostumeerde „praalstoeten" geldt, die bij eeuwenoude overlevering op bepaalde tijdstippen moeten uitgaan om de eene of andere historische, meestal godsdienstige, gebeurtenis te herdenken, spreekt het van zelf, dat de heele stad er zich mee bemoeit en maanden lang in rep en roer is om alles voor te bereiden. In deze optochten vindt de liefde voor rijk en kleurig vertoon, dat den Vlamingen en Brabanders aangeboren is en in de Renaissance-jaren hoogtij vierde, een schitterende gelegenheid om zich te openbaren.

Geen typischer stoetenstad dan Mechelen!

Daar moet om de vijftig jaar een „praaltrein" ingericht worden ter verheerlijking van St. Rumoldus of St. Rombout, den beschermheilige der stad, en om de vijf en twintig jaar een andere ter verheerlijking van O. L. V. van Hanswijck. Het leven en de vrome daden van den heilige en het mirakel van het O. L. V.-beeld worden dan met pracht van wagens en zijden en fluweelen kleedijen voorgesteld.

Dat zijn groote momenten in het stadsleven en ook in het leven der gezinnen. De burgers zorgen er voor, dat hun kinderen in die optochten een beroemd personage voorstellen mogen. De ouders zelf dragen de onkosten, die daardoor veroorzaakt worden, en 't is voor de ontwerpers en inrichters van die optochten niet altijd een gemakkelijke taak om de velen, die zich groepen achten als hoofdpersonen op te treden

en, helaas, daartoe niet uitverkoren worden, tevreden te stellen.

Ik hoorde van een familie, waar het een traditie was, Keizer Karel voor te stellen in den „praalstoet" van O. L. V. van Hanswijck. Grootvader was Keizer Karel geweest vóór vijftig jaar, vader vóór vijf en twintig. Stel u dan de ontgoocheling voor van de heele familie, als de zoon op zijn beurt geen Keizer Karel werd. Het einde van een dynastie!

De eer van de stad schijnt dan op het spel te staan en allen wedijveren om met iets moois en rijks te voorschijn te komen. De gemeente-overheid zorgt voor de wagens, die door vakkunstenaars ontworpen en uitgevoerd worden; vereenigingen en scholen belasten zich met het inrichten van gecostumeerde groepen. Voor langen tijd wentelt zich het heele leven der stad uitsluitend rondom den „praaltrein". Men spreekt van de beroemde optochten te Brugge, te Antwerpen, te Brussel, van de vroegere „praalstoeten" te Mechelen zelf, en men werkt koortsig om die alle te overtreffen in schilderachtigheid en pracht.

De groote „praaltrein" van St. Rombout heb ik nooit gezien. Daarmee zal ik moeten wachten tot 1925.

Daarentegen zag ik de prachtige relikwiekast van den Mechelschen beschermheilige door de straten der stad dragen in omstandigheden, die, hopen wij, nooit meer zullen terugkeeren. De indruk van dien optocht is onuitwischaar.

't Was in de eerste dagen van Augustus 1914, even na de Duitse oorlogsverklaring aan België. Mechelen was toen een van de belangrijkste centra's der mobilisatiebedrijvigheid. Duizenden reservisten en vrijwilligers trokken met de vaderlandsche vlag al zingend door de stad. Overal soldaten, die kwamen en gingen. Heele regimenten trokken voorbij in een poeiering van zondorschenen stofwolken. Anderen rustten langs den weg. De herbergen waren vol. Er werd geschertst, gelachen, onbezonnen, als op een kermis. Zeker heerschte er in de stad een opgewektheid, een soort van vrolijkheid, die niet in overeenstemming was met den tragischen ernst der gebeurtenissen, die zich aankondigden. Was het de onbewustheid der massa? Of wel die blijheid, die de beminnelijke vorm van den moed is?

Opeens verscheen dan in het drukke gewoel der straten een

PRAALSTOETEN, OMMEGANGEN EN BEEVAARTEN TE MECHELEN.

PLECHTIGE OPTOCHT VAN SOLDATEN MET DE RELIKWIEKAST VAN ST. ROMBOUT DOOR MECHELEN'S STRATEN, OP EEN DER EERSTE DAGEN VAN AUGUSTUS 1914, KORT NA DE OORLOGSVERLARING. IN DEN STOET KARDINAAL MERCIER MET EENIGE ANDERE GEESTELIJKEN. Naar een teekening van Albert Geudens.

vrome optocht, die de luchthartigsten plotseling tot een ernstiger stemming bracht. De zilveren relikwiekast van St. Rombout, zwaar met verguld drijfwerk versierd, werd door eenige infanteristen door de stad gedragen. Een aantal soldaten van andere wapens omringden het heiligdom als een eerewacht. In hun oogen lag wel het besef van den ernst der tijden. Zij voorzagen wel de rampen die 't vaderland bedreigden. De aartsbisschop Mercier, in purperen mantel, volgde de groep met eenige kanunniken en andere geestelijken. Hij zegende de omstaanders.

In vroom vertrouwen allen op naar den schutsheligen, van wien ze bescherming en zegen over stad en land verwachtten. 't Was een echt-middeleeuwsch schouwspel, dat mij denken deed aan het bekend schilderij van Gallait: de Pest te Doornik. Hier ook wordt de relikwiekast van St. Eleutherius in de stad rondgedragen om de ramp te bezweren.

De „praalstoet” ter verheerlijking van O. L. V. van Hanswijk zag ik voor twee jaar.

In 't heele land is dat mirakuleuze beeld bekend. Het kwam op de Dijle aandrijven en bleef stil op de plaats, waar later de Hanswijkkerk werd opgericht. Het wordt jaarlijks bezocht door duizenden vromen, die heul en troost van zijn voorspraak komen afsmeeken. In 1912 — het jubeljaar — was het een zee van menschen, die gedurende de heele Augustusmaand dag aan dag hier ter beevaart kwamen.

Bij die gelegenheid werd een historische stoet ingericht, Maximiliaan van Oostenrijk voorstellende, die met zijn hof hulde komt brengen aan O. L. V. van Hanswijk. Het was een weelderige, smaakvolle voorstelling, die een diepen indruk naliet, maar iets heel oorspronkelijks, iets dat elders niet te zien is, was het zeker niet. In Nederland, Duitsland en andere landen worden nog dergelijke historische optochten ingericht. Wat echter bij den praalstoet van O. L. V. van Hanswijk wel als iets landeigen, typisch Vlaamsch mag beschouwd worden, is de „ommeganck”, die steeds den historischen stoet volgt. Sommige Vlaamsche steden als Antwerpen, Dendermonde, Aalst e.a. hebben nog hun „ommeganck”, maar in het buitenland schijnt dat wel iets ongekends. Onder de Vlaamsche ommevangen is die van Mechelen stellig een van de volledigste.

Hier verschijnt eerst het reusachtige ros Beyaert met de vier

Heemskinderen. Gewoonlijk zoekt men onder de kinderen van de een of andere familie uit de stad vier gebroeders om de zoons van Aymon voor te stellen. Met ontblooten degen zitten de ridders fier op het monster, dat als het ware met jonkvrouwelijke stapkens in korte marschcadans comisch voorthuft. De mannen, die het ros onder zijn bontgeschilderde, tot op den straatweg afhangende bekleeding voortdragen, moeten immers gelijken marschpas houden, om zonder hindernissen vooruit te komen. De dwerg Desireeken, een soort Quasimodo, die om zijn zonderlinge doen in de heele stad bekend is, leidt het ros bij den toom.

Daarna komt de kameel met Cupido, „dat aerdigh kindt”, dat pijlkens afschiet op het publiek. Daar rondom heen draven de „hoelpelpeerdeken” met hun dolle ruiters, die tegen de te heftig naar voor dringende nieuwsgierigen baloorig aanstormen en de politie helpen om den stoet vrijen doortocht te verzekeren.

Indrukwekkend en potsierlijk tevens komt dan de reuzenfamilie aangestapt: Vader-reus met zijn turkschen tulband, Moeder-reuzin met haar weidsch achttiendeuwsch staatsiegewaad, Janneken en Miekken en Klaasken, hun vroolijke, log stoeiende kinderen, en Grootvader-reus, tronend op zijn „rollewaghen” — een soort Goliath, gepantserd en gehelmd op zijn Romeinsch, met den staf van het gezag in de hand, vreeselijk voornaam doende. Grootvader's hoofd draait mechanisch van rechts naar links en met zijn vervaarlijke oogen zoekt hij te imponeeren.

Achter de reuzen komt een slanke driemaster aangezeild. Het is het schip van Ste Reynuit, — een heilige, die in de hagiographische kalenders ontbreekt, maar des te meer in de zestiende- en zeventiende-eeuwsche volksliedjes verheerlijkt wordt als de patroon der vroolijke drinkildekens.

Tot den ommevang behoort nog het „Rad van avonturen”, waarop, rondom het naakte beeld van Vrouw Fortuin, de vertegenwoordigers van de verschillende sociale standen een dans uitvoeren. Vrouw Fortuin is hier „de bruyt daer 't al om danst” en het rad van avonturen slaat nu eens dezen dan weer genen stand in de hoogte.

De grootste aantrekkelijkheid van den ommevang — althans voor de Mechelaars — is Op-Signoorken, een soort van lededop, gekleed als een Zeeuwsche boer, die door stevige kerels voortdurend in de hoogte gegooid en dan in een groot zeildoek weer

Foto Tengbergen.

STRAATJE TE MONTFORT, HET ZOGENAAMDE
„WATERPOORTJE”.

opgevangen wordt. Op-Signoorken wordt evenals Mannekenpis te Brussel als oudsten burger van de stad vereerd en zijn populariteit is zonder weerga. Telkens als hij in een ommegang verschijnt, wordt met kinderlijken ernst door de Mechelaars verteld, dat de Antwerpenaars een samenzwering hebben gesmeed om hem te schaken. Er wordt dan ook goed over hem gewaakt!

Na den optocht ligt Op-Signoorken nog een heelen tijd voor een van de ramen van het stadhuis en geeft door handengeklap, zwaaien en slingeren van armen en beenen zijn deelneming aan het feest te kennen tot groot jolijt der goede gemeente.

Het is een treffend, eigenaardig tooneel van echte, argelooze volksvreugde, wanneer de ommegang, te midden van de woelende, dringende menigte, op de groote markt, tegen den achtergrond van de sierlijke huisgevels en van de machtige massa der St. Romboutskerk, uiteengaat. Al de wonderen worden dan in de oude Halle weer opgeborgen en 't is of de heele stad hen tot hier uitgeleide wil doen.

De vereering van O. L. V. van Hanswijck geeft nog aanleiding tot een anderen optocht van gansch bijzonderen aard.

Gedurende den nacht voor Pinksteren komen uit al de dorpen van het omliggende de boeren met hun paarden tot voor de Hanswijckkerk ter beevaart. Omstreeks middernacht komt die boersche ruitery naar de stad afgezakt. Voor de open, schitterend verlichte kerk houden de dampende, schuimende rossen halt, terwijl hun ruiters eenige vader-onzen prevelen. Dan gaat het op een draf door de straten langs den voorgeschreven beevaartweg. Driemaal komen de ruiters bidden voor de kerk en driemaal herhalen ze hun rit door de slapende stad. Dan koopen ze van een van de talrijke leurders, die elkander voor de kerkpoort verdringen, een van de driehoekige papieren vaantjes, waarop het mirakuleuze beeld der O. L. V. in houtsnee gedrukt staat, en rijden dan in 't licht van den aanbreekenden morgen weer naar huis.

Voor enkele jaren waren er in Vlaanderen nog veel meer van die beevaarten te paard, o.a. ter eere van St. Elooi, patroon van de hoef- en andere smeden. De bekende kunstschilder De Groux heeft een dergelijken optocht voor St. Guido te Anderlecht op een van zijn mooiste doeken vereeuwigd. Langzamerhand neemt dit gebruik wel af en in de laatste jaren was ook te Mechelen de opkomst werkelijk aan 't verminderen.

Bij den geweldigen vernielingsstorm, die thans over Vlaanderen raast, stelt men zich de vraag wat er van al die eeuwenoude, schilderachtige gebruiken zal overblijven? Wat van al de personages van den Mechelschen ommegang? Zullen ze 't lot niet ondergaan van hun Dendermondsche broeders? De vrienden van oud volksleven hopen vurig van neen.

De Mechelsche kunstschilder Albert Geudens teekende voor dit

tijdschrift de karakteristiekste momenten van de door ons vermelde optochten. Naast de kunstwaarde heeft zijn werk ook een documentaire waarde, die de liefhebbers van folklore zullen op prijs weten te stellen.

MAURITS SABBE.

OM EN BIJ DEN OORLOG.

VII. ZIJN EEREWOORD.

NOG meerderen in Maastricht, die welwillend hun huis en hof ter beschikking hebben gesteld van de gewonde krijgers: onder dezen ook de oud-minister Louis Regout. Ook in zijn prachtige woning met omvangrijken tuin in de Breedestraat tal van verpleegden, zoowel Duitschers als Belgen, die eveneens in broederlijk samenzijn met elkander verkeerden, met elkander kaart spelen, gezamenlijk liederen aanheffen, plaats nemen aan denzelfden disch.

Soms toch nog strijd, maar een vriendschappelijke, kameraadschappelijke strijd, zonder haat, zonder nijd.

Een der Belgen is in het bezit van een occarina, waarmede hij in den tuin zijn toehoorders op muzikale voordrachten onthaalt.

Een der in hun been gewonde Duitschers, nog niet in staat te loopen, nog steeds in 't bed op een der bovenzalen, verzekert, dat hij dat veel beter kan; als hij een occarina had, dan zou hij hun eens wat anders laten hooren: 't speet hem, dat hij zijn instrument niet meegenomen had, maar wie had nu ook kunnen denken, dat hij nog tijd en gelegenheid zou hebben om daarop te spelen, maar 't speet hem toch: hij zou dien blazer, daar beneden, wel eens een lesje willen geven.

Op het boven zijn bed vastgehecht biljet leest de verpleegster, dat hij een der volgende dagen zijn geboortefeest zal vieren. Den morgen van den dag heeft zij hem verrast met het zoo zeer begeerde instrument.

„Dank, dank Schwester” terwijl kinderlijke blijdschap flikkert in zijn oog, „dank tausend Mahl... als ik u nu nog iets vragen mocht”.

„Nu wat dan?”

„Zoudt u dan zoo goed willen zijn om mijn bed voor 't venster te schuiven: ik zou zoo gaarne het gezicht van dien kerel willen zien, als hij mij hoort: die zal raar opkijken.” Aan zijn verzoek wordt onmiddellijk gehoor gegeven en dan plots „Die Wacht am Rhein”, het Deutsche Volkslied.

Algemeene verbazing in den hof, een verwonderd opkijken naar boven, naar den hun pretlachend toegrinnikenden man.

De Belg, als antwoord op deze uitdaging, speelt de Brabantonne: de Duitse weer „Das Vaterland muss groszer sein”, waarop zijn muzikale tegenstander de tonen van de Marseillaise laat weerklinken.

Algemeen het luid schetterend gelach met hartelijke bijvalsbetuigingen en bravo's van beide zijden voor beide artisten.

* * *

Hier in dit huis heb ik ook ontmoet Carl Ulmann, een flinke, kranige onder-officier van het 25ste regiment, dat in Aken in garnizoen ligt, vreeselijk geteisterd bij de gevechten in de nabijheid van Visé.

Groote, sterke kerel, schier een reus.

Tusschen de krachtige schouders op breeden stierennek groot rond hoofd: een weelderige knevel, schier verbergend de dikke lippen van den wijden mond; lichte blauwe oogen boven den recht gelijnden neus: overvloedig blond haar. Prachtig type van het ras der Germanen.

Hij is een der licht gewonden; een kogel heeft den rechterarm doorboord, een spier geraakt, die hem voor de eerste tijden het gebruiken van de hand en van de vingers heeft onmogelijk gemaakt; hij is niet in staat eenig voorwerp te omklemmen of vast te houden.

Als ik hem aanspreek staat hij plots op, kaarsrecht, de hakken tegen elkaar, de breed gewelfde borst vooruit.

„Bent u niet blij hier te zijn”, vraag ik hem.

Een kleine, droeve lippentrek, zonder eenig antwoord.

„Bevalt het u hier niet?” weer mijn vragen.

„Dat hangt er van af, wat u met uw vraag bedoelt? meent u of ik tevreden ben over de verpleging, die ik hier geniet?”

„Ja”.

„O, mijnheer, die is prachtvoll, reizend” schier schreeuwend met doordringende stem, gewoon te commandeeren, „solche Liebenswürdigkeit und Nächstenliebe wie hier heb ik nog nooit ondervonden, van z'n leven niet, mijnheer, die bestaat nergens anders.

Es sind Engel, Ihre Frauen, Ihre Pflegerinnen — Engel sag ich Ihnen — Nee, so etwass vergess ich mein Leben nicht — dat pakt je, daar moet je bijna van huilen, als je dat ziet, hoe die voor ons zijn, und dann solche feine nette Damen, das sieht man Ihnen sofort an, daar zal ik eeuwig, eeuwig dankbaar voor blijven, eeuwig, eeuwig.”

„'t Doet mij natuurlijk veel plezier, dat van u te hooren, maar waarom zei u mij dat niet terstond, toen ik u vroeg of u blij waart hier te zijn.”

„Omdat ik niet blij ben, mijnheer, neen, dankbaar, dankbaar zoo dankbaar als iemand zijn kan, maar blij... neen, blij ben ik niet”.

„Waarom niet?”

„U weet toch wel, dat ik krijgsgevangen ben: u noemt dat hier anders, zooals ik gehoord heb „interniert” als ik mij niet vergis, maar 't komt toch op hetzelfde neer, „interniert” of krijgsgevangen en denk u nu eens in mijn plaats; ik een groote, sterke kerel, gezond en wel, met niets anders als een wond in den arm, die mij belet een geweer op te nemen, om te schieten, omdat mijn vingers nog stijf zijn, maar dat zal gauw beter zijn, heeft de dokter gezegd: ik voel het zelf ook, ziet u maar, ik kan ze al een beetje bewegen: over een paar weken zal ik weer geheel in orde zijn en dan sturen ze mij weg naar Alkmaar, ergens wijd in Holland, zooals ik gehoord heb en dan zal ik den geheelen oorlog niet meer mee kunnen vechten, geen schot lossen... ik ben dankbaar, ik zal eeuwig dankbaar zijn en blijven voor wat uw land voor mij gedaan heeft, dat heb ik u al gezegd en dat houd ik vol... maar, als ik toch alles vooruit geweten had, dan had ik mij nooit naar Maastricht laten brengen.

Krieg ist Krieg und ich bin Soldat und mein Kaiser hat mich nötig; als ik beter ben, dan vlucht ik, dat zweer ik u, al moet ik ook vier dagen en vier nachten op handen en voeten kruipen, ik vlucht: ik wil weer beim grossen Heer, mein Kaiser hat mich nötig.

Ik wil als de oorlog is gedaan en ik dan nog leef, ook als Sieger tegelijk met de kameraden Aken binnenrukken, muziek voorop; ik wil ook met bloemen bestrooid worden door de vrouwen en meisjes van Aken — ik ken er een heele boel mijnheer — dat zou toch heel iets anders zijn als later zoo stiekum terug te keeren, de kameraden te hooren vertellen over den oorlog, over de veldslagen, die zij hebben medegemaakt, over de heldendaden, die zij hebben bedreven, terwijl jij je dan zelve koescht hebt te houden, je tanden op elkaar te klemmen, omdat je niks anders kunt zeggen, dan dat je heel rustig en veilig hebt gevangen gezeten, dat je altijd goed eten en drinken hebt gehad, dat je lekker in je bed hebt geslapen, dat je een leven als een prins hebt geleid, terwijl zij vochten als leeuwen, gootwater dronken, in bosschen en greppels hebben gelegen, terwijl het stortregende of vroor dat het kraakte — neen, mijnheer, dat zou ik nooit kunnen vragen, ik zou mij doodschamen; ik vlucht hoor, ik vlucht, zoo gauw mogelijk en dat mag ik doen; aan een onderofficier vraagt men z'n eerewoord niet, dat hij niet zal vluchten, alleen aan officieren.

Het is altijd mijn illusie, mijn ideaal geweest, Duitsch officier te zijn, officier van het grootste, machtigste leger van de wereld, maar nu, nu ben ik blij, dat ik het niet ben, dat ik mijn woord niet heb te geven, want als een Duitsch soldaat eenmaal zijn woord heeft gegeven, dan houdt hij het, mijnheer, hoe zwaar het hem moge vallen.”

Eensklaps een kreet van blijde verrassing, terwijl zijn mond zich trekt tot wijden lach, en dan pretschreeuwend: Gott, Mütterchen, lieb Mütterchen, terwijl hij een oud vrouwtje tegemoet snelt, dat begeleid door een der jeugdige verpleegsters, in den tuin verschijnt.

Hij slaat den niet verwonden arm om haar hals, drukt haar vast tegen zijn borst, kust met snelle lippen haar wangen, haar mond, haar oogen, telkens en telkens uitroepend: „Mütterchen, lieb Mütterchen”.

En zij niets anders dan, hortend en stootend, nauw haar tranen bedwingend „Karl, Karl, mein Jungen, mein Kind, Gott sei gelobt dass ich dich wiedersehe” en hij weer kussend, kussend in eeuwig herhalen: „Mütterchen, lieb Mütterchen, dass ist ja doch schön, dass du gekommen bist”.

Ik heb hen * niet willen storen door mijn blijven; slechts een handdruk ten afscheid aan den dapperen soldaat, een „gratuliere dass sie Ihn behalten haben” tot het oude vrouwtje, beantwoord door een „danke, danke sehr, ich bin doch so froh”, en ik ben heengegaan.

Enkele dagen * later * weer in hetzelfde gebouw, weer in den hof van het prachtig huis in de Breedestraat en weer mijn Duitsche vriend, in droef, somber gepeins turend voor zich uit.

„Mijnheer,” als hij mij ziet, „ik zal niet vluchten, ik zal blijven, waar zij mij brengen.”

„Zoo... en...”

„Waarom ik zoo plotseling van gedachten veranderd ben, woudt u vragen?”

Ik heb aan moeder op eerewoord moeten beloven, niet te zullen vluchten... zij heeft het mij afgeperst; ik ben haar eenige zoon, alles wat zij nog heeft: een Duitsch soldaat houdt zijn woord, hoe moeilijk het hem ook moge vallen.”

Ik heb weer zijn hand gedrukt, krachtig, stevig, weer ben ik weggegaan.

Enkele dagen later heeft men hem naar Alkmaar vervoerd.

MR. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK.

Vrijage in Friesland's oosthoek.

VERMOEDELIIK is 't niet algemeen bekend, hoe de jongelui in Friesland's Oosthoek het aanleggen, om met elkaar in kennis te komen, en wat er dan verder volgt. Wij achten het daarom wel aardig, hier er een en ander van te vertellen, te meer, daar dergelijke gewoonten, nu ook het platteland meer en meer uit zijn isolatie wordt opgeheven, vooral door 't rijwiel, langzamerhand uitsterven.

In de volgende regelen wordt een historisch geval verhaald; het geeft echter tevens een beeld van den algemeenen regel.

De hij en de zij kennen elkaar niet. Maar hij heeft gehoord dat daar en daar een aardige deerne woont, die... vrij is. Het is Zondagavond, onze jonge vriend trekt zijn beste plunje aan en springt op de fiets en rijdt naar het verder gelegen dorp tot het huis, waar hij keuze denkt te kunnen maken. Aan den ingang bij het bruggetje dat over den sloot die het erf van den weg scheidt, ligt, staat een bordje met opschrift „Tink om Hektor”. Het is de gewoonte dat men heemhonden houdt vooral daar, waar huwbare dochters zijn.

Die honden worden Zondagsavonds gewoonlijk vastgelegd, want... er kon een gewenschte gast komen. De wielrijder, voor het huis gekomen, stapt af, kijkt eens of zijn toilet goed zit en stapt moedig op de huisdeur toe, doet ze open en roept met forsche stem: Volk!!! zoo, dat de in de huiskamer zittende familie het hoort, die dan „kom d'r mar yn” roept. Bellen aan de deur heeft men er niet en opstaan om open te doen is geen gewoonte. De jonge man komt binnen en ziet de oogen der ouders, niet het minst van het gezochte deel der familie, op zich gericht. Heit (vader) staat op en biedt den vreemdeling een stoel, die naast vader geplaatst wordt bij de kachel. Aan de andere zijde der tafel zit moeder met dochter of dochters. De laatsten zitten knusjes een of ander handwerkje te doen als bewijs dat ze goede huishiertjes zijn, die de handen kunnen gebruiken en gezelligheid aan nuttigheid weten te paren. Ieder der aanwezigen begrijpt direct het doel van de komst van den vreemdeling en in gedachten wordt er over alles en nog wat gefilosofeerd.

Over de redenen van het komen, over het onderwerp dat men het eerst zou verwachten dat zou worden aangeroerd, wordt geen woord gerept. Dadelijk begint het over het weer; had je het in den wind? 'tWas een heele snuiver, en dan over koetjes en kalfjes. Nu doet eerst de tijd dienst. Op de klok gezien: het is precies 8 uur; was de jongeling na 8 uur gekomen, dan kon hij er op rekenen voor 9 uur weer onverrichter zake op straat te staan, want dan wordt vermoed dat hij elders een blauwtje liep en dan... nee, dan moet men er niets van hebben. Maar hij is op tijd. Heit vraagt „wol jou 'n pantsje kofje?” waarop natuurlijk een gul toestemmend antwoord volgt. Over en weer over de tafel ziet men fonkelende oogen. Inmiddels wordt er druk over alles en nog wat gepraat, dat natuurlijk met de komst niets heeft uit te staan en loert mem (moeder) zoo nu en dan eens van onder haar bril naar den jongeling, vragend en pratend de zaak gaande houdend.

Ook zij zit niet stil. Breien en praten gaat samen. Bij het tweede kopje koffie wordt gevraagd door Heit: wol jou ik een tsjissstikje? (Dit is een boterham met kaas). Natuurlijk volgt een

Foto Doyer.

GEVELTJE MET OPSCHRIFTEN TE MIERLO (N.-BRABANT).

Het dorpje Mierlo, waarin het hierboven afgebeelde geveltje de aandacht trekt, dat, op zichzelf reeds merkwaardig, vooral opvalt door de typische opschriften, die op onze afbeelding duidelijk te lezen zijn, is bekend bij allen, die van Helmond over Geldrop naar Heeze gaan, om daar het mooie kasteel te bezichtigen, waarin voorheen zoveel kunstschatten aanwezig waren en dat in den 2den jaargang (bladz. 592 en v.) van „Buiten” is beschreven.

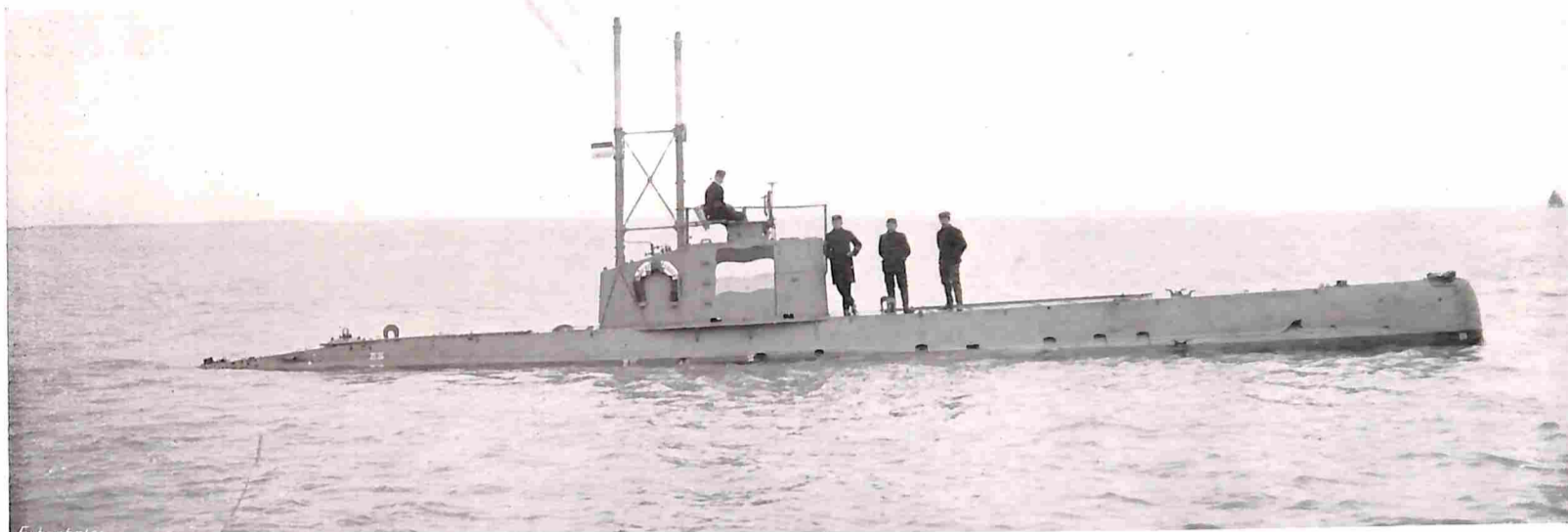

Foto Haagsch Ill. Bur.

EEN ONZER DUKBOOTEN, DE K 3.

DEZE ONDERZEEËR HEEFT EEN TONNENMAAT VAN 150 TON EN IS VOORZIEN VAN 3 LANCEERINRICHTINGEN.
COMMANDANT: LUIT. TER ZEE 2^e KL v. REEDE.

gul..... asjeblijft! Nu is de tijd voor de dochter des huizes angebroken die in aanmerking voor een aanzoek komt. Zij staat op, snelt natuurlijk vliegensvlug naar het spienhoekje waar de broodboel is geborgen, om het op tafel te brengen, ten einde het gewenschte gereed te maken. De trommel, waarin de beschuiten zitten, wordt te voorschijn gehaald, de traditioneele beschuit van de gaspote kaas mag niet ontbreken. En traditievolle beschuit met de beide jonge menschen bliksemsnel visa versa de tafel. Daar is het moment. Hij wordt gefolterd. Wat zal het zijn: een platte of een hooge beschuit die wordt opgediend, want daar zit 'm de kneep. Is het een hooge, dan kan hij direct na de koffie zijn biezden pakken, is het een platte dan is de welkom. De seconden duren uren. Eindelijk, daar komt een platte voor den dag, ze wordt gereed gemaakt, nadat heel wat blikken gewisseld zijn, waaruit boekdeelen spreken. Het bordje wordt overgereikt; heit en mem zien elkaar genoeglijk aan, vinden de keuze der dochter gelukkig, ze vinden hem ook wel aardig. Hij is beschaafd, heeft verstand van 't vee, is geen opschepper, knappe jonge kerel, kortom ze zijn ingenomen met de keuze van de dochter en als bewijs bergt mem de zaak weer op, zonder dat de dochter zich daartegen verzet. Nu begint de tijd nog langer te duren, want nu wordt er verlangd naar de eerste samenspraak, zoo heel alleen. De tijd schiet op. Het loopt tegen 9 uur. Heit noodigt den jongeling uit, de stallen te gaan bewonderen. (Dit geval betreft een gezeten boerendochter en zoon.) Intusschen wordt de koffietafel opgeruimd en zijn de ouden van plan hun mandje op te zoeken.

Heit geeft het teeken en kondigt aan dat ze naar bed gaan. De dochter gaat naar het aangrenzende lokaal, de karnhoek of het voorhuis, de jongeling wenscht de ouders een wel te rusten en snelt in dezelfde richting. Eindelijk..... alleen! Even beraadslaagd en de zaak is beklonken. Hij blijft. Samen gaan ze bij een schemerlampje zitten keuvelen over..... op een opkamentje, dat men in de meeste boerderijen vindt; en 's morgens tegen den tijd dat zij weer aan den arbeid moet om het vee te melken, gaat hij weer zijn eigen huis opzoeken, nadat ze elkaar beloofd hebben, dat hij over 14 dagen terug zal komen, in de zomertijd (Hooitijd) over 3 weken. Hoe later het scheidingsuur, des te vaster de verkeer. Zoo zijn de manieren in den Frieschen Woudhoek. In de overige deelen van Friesland gaat het weer anders. Daarover later. H.

Vadertje Langbeen.

(Vervolg van blz. 63.)

Hij was hier eens des zomers, 11 jaar geleden, nadat hij lang ziek was geweest en liet toen dit boek hier achter. Je kunt wel zien, dat hij het goed heeft gelezen, overal zie je vuile, kleine vingertjes. In een goed van de vliering staat ook een windmolen. Verder vond ik er een paar tollers en kniekers. Juffrouw Semple spreekt zoo vaak over hem, dat ik werkelijk ga gelooven, dat hij nog leeft. Niet als een groote heer met een hoogen zijden en een wandelstok, maar als een aardige, vuile robbedoes met een krulbol, die altijd in de war zit, en groote laarzen, waarmee hij stampt als hij de trap opgaat. En de deuren laat hij allemaal open staan en hij bedelt om koekjes. (En krijgt ze ook altijd, ik ken Juffrouw Semple!) Het schijnt een avontuurlijk heertje geweest te zijn, flink en rond. Jammer, dat het een Pendleton is! Hij verdient iets beters te zijn.

Morgen gaan we de haver dorschen. Er is al een stoommachine besteld en drie extra knechten hebben we gehuurd.

Tot mijn groot verdriet, moet ik je vertellen, dat Eenhoorn (de gevlekte koe met één hoorn en moeder van Lesbia) iets heel onbehoorlijks heeft gedaan. Vrijdagavond is ze den boomgaard binnengelopen en heeft er net zoolang de afgevallen appels gegeten, tot het haar naar het hoofd is gestegen. Nu is ze al twee

dagen stomdronken. Het is heusch waar. Heb je ooit zoo iets schandelijks gehoord?

Dag lieveling.

Als altijd,

Je kleine Judy.

P.S. Het eerste hoofdstuk handelt over Indianen en het tweede over struikroovers. Wat zal er wel in het derde staan? „De Roode Arend sprong twintig voet hoog en stortte toen dood neer”, staat er met dikke letters boven. Zullen Judy en Jervie nu samen pret hebben? (Wordt vervolgd).

De St. Jan in Den Bosch.

Ik zag voor 't eerst een schoon, zooals men plots ontdekt
Een nooit vermoed tresoor in oude donk're kisten,
Zooals een schat oplicht, die wij wel veilig wisten,
Maar die nog nooit ontbloede in 't schoon dat liefde wekt.

En reizen gaan wij ver, maar kunst in 't lang gemiste
Van pracht en pralend schoon haar wijde banen strekt,
En dwalen gaan wij steeds in de natuur, waar dekt
Een vreemde glans der dingen toover die wij misten.

O, heerlijk als het schoon der eigen dierb're dingen
Ons in het hart opbloeit in stille diepe vreugd,
Als velden, vliet en lucht hunne eigen talen zingen
Als zwierven we in het bosch in blonde lentejeugd,
En ook kan verre nood ons met beschaming dringen
Tot zien van eigen schoon, tot leven in eigen deugd.

* * *

De zon was als een toorts gouddoepend uwe beelden,
Gij waart een heil'genschijn in gulden middagpracht,
Uw toover was mij toen als een koraal dat zacht
Over de menschen stroomt wier wonde hart het heelde.

Waar veel van 't oude schoon valt in een stomme klacht,
Daar veelt ge een troostend licht in uwe stille weelde
En 't was of aan ons hart uw groote rust meedeelde
De stem van 't eeuwig schoon ook in der tijden kracht.

Hoe teer was 't bleek ivoor van uwe blanke zuilen
Bij 't diepe scheem'ren van uw oud en donker hout,
Het flakkerend geheim van 't vlamvend kaarsendruilen
Was als een blijvend schoon waar reeds het duister rouwt,
Zoo blijft het oud gebed nog bloeiend in de tuilen
Op menig stille plek waar de effen hemel blauwt.

J. PETRI.

KHAKI.

Pas sedert eenige jaren is deze kleur voor de Engelsche soldatenuniformen in gebruik genomen, de afkomst dezer kleurbenaming is in Engelsch-Indië te zoeken.

Oorspronkelijk is Khaki het Perzische woord voor stof, aarde of asch.

„Khak-ee-rung” beteekent „de kleur van stof”, en kortweg heet deze kleur thans Khakee of Khaki, waarvan wij de a op zijn Hollandsch uitspreken kunnen.

Toen de regimenten van het Pun-jab-leger werden geformeerd voor de verdediging der Noordwestelijke grenzen van Britsch-Indië, werden de infanterietroepen gekleed in deze kleur ter onderscheiding van de Inlandsche Hill-troepen die indigo-blauw droegen en van de Sepoys in het vaste leger dienende, die in het rood gestoken waren.

G.